

Učitelji kontraktualci

Zdi se mi potrebno, da naše zadeve enkrat točno obrazložimo. Potrebno je radi tega, da nas bodo stanovska organizacija in drugi faktorji v delu za doseganje naših pravičnih teženj lahko uspešneje podpirali in pa zato, da nas bo javnost razumela in vedela ceniti naša prizadevanja.

Dve teži nas tareta.
1. Naše položajne grupe ne ustrezajo času našega dela za narod.

2. Po uveljavljenju novega uradniškega zakona nam niso bile ob postavitvah v državno službo dodeljene položajne skupine po pravih določilih.

Po čl. 54. zakona o državljanstvu se nam ob postavitvi vračuna v podlago za skupino službena doba prebita v inozemstvu. Po čl. 166. zakona o narodnih solah bi se nam štela v napredovanje in pokojnino vsa kontraktualna službena doba. Čl. 292. uradniškega zakona ovrže čl. 166. zakona o narodnih solah in ga nadomesti s čl. 58. (toč. 2) in 116. Postavljenosti bi se torej morala določiti položajna skupina na podlagi čl. 54. zakona o državljanstvu in na podlagi kontraktualne službene dobe (čl. 58. toč. 2 u. z.).

Na prvi pogled se zdi, da je po gornjem s štetjem naše službene dobe vse v redu. A vendar trpe zvečine vsi postavljenici radi tega škodo, ker se jim odvišek službene dobe, ki je potrebna za določeno skupino, ne šteje. Primer: kontraktualec je imel ob postavitvi 10 let službe kot podlago za skupino. Postavljen je v VIII. skupino. Njegov sotovariš nektraktualec napreduje že recimo z 8 službenimi leti v VIII. skupino. Oba morata prebiti tri leta v tej skupini. Kontraktualec je zgubil dve leti službene dobe.

Vzrok razlike in škode je v tem, ker kontraktualec ni jugoslovanski državljan in ni preveden temveč postavljen v državno službo. Ali: službena doba se mu ne šteje kakor se je štela državnim uradnikom ob prevedbi dne 1. IV. 1931.

Zdaj si predočimo razliko med jugoslovanskim državljanom in Jugoslovanom! Nekateri jugoslovanski državljanji so po materinem jeziku, krvi in notranjem čuvstvanju Nemci ali Madžari. Kontraktualci (dnevničarji) emigranti so po krvi, jeziku in notranjem čuvstvanju Jugoslovani, čeprav ne jugoslovanski državljanji.

Učitelji emigranti nismo Jugoslovani le po jeziku, krvi in notranjem čuvstvanju, temveč tudi po delu. Vse življenjsko delo smo posvetili najvišjim interesom naroda: 1. kot učitelji v ožji domaćini, 2. kot narodno obrambni delavci, 3. kot kontraktualci in dnevničarji v materini državi, kjer je naše delo enako delu državnih uradnikov. Pravičnost terja enakemu delu enako plačilo.

Nekateri učitelji emigranti so se posvetili v domaćini izven učiteljskega poklica odgovornemu narodno obrambnemu delu. Doba tega dela se jim ne šteje v službo, ker doslej za to ni zakonite podlage. Narodno obrambno delo je bilo enakovredno učiteljskemu delu, zato vztrajamo na tem, da se mu pripozna za štetje v službi ista vrednost.

Tuje oblasti so nas odpustale iz službe ali nas zlostavljale, da smo morali isto zapustiti. Ob prihodu v materino državo smo morali nekateri čakati daljšo dobo na službo. Tudi ta čas je zgubljen, ker se smatra kot prekinitve službe. Tuje oblasti so nas odpustale ali drugače zlostavljale radi nacionalnega delovanja in zadržanja, zato datum odpusta ali odstopa pri nas ne bi smel veljati kot datum prekinitve, ker bi s tem potrdili upravičenost ukrepov tujih oblasti.

Slovski del jugoslovanskega naroda je po vojni zapisal v svojo zgodovino dva črna datuma. In ali res mora biti, da nosimo neka-

teri Jugoslovani posledice Rapalla in koroškega plebiscita kot črn žig dvojne usode?

Kot enakovredni bratje po krvi, jeziku in delu smo dolžni, da radi nas samih in radi nacionalnega principa terjamo našemu delu iste pravice kot jih uživajo ostali državni uradniki:

a) Ko postane kontraktualec ali dnevničar jugoslovanski državljan, naj se smatra, da je nostrificirana vsa njegova službena doba, ki jo je prebil v službi naroda in naj se ga prevede in ne postavi v državno službo. Službena doba naj se mu šteje v napredovanje in pokojnino.

Kongres Jadranske straže

Predpriprave za kongres Jadranske straže, ki bo v Ljubljani od 5. do 8. septembra, so v najživahnem toku. Na vselejmskem prostoru se pripravila velika jadranska razstava, ki bo na jesenskem vselejmu zavzela preko 2000 m² prostora. Osobito za mladino bo nad vse poučna, prezanimiva pa za vsakogar.

Kongres bo otvorila naša organizirana mladina. Pomladkarji in pomladkarice JS iz vse države bodo prihiteli v ličnih svojih krogih in čepicah ter s svojimi ljubkimi prapori dvignili sijaj dneva. Preko dve sto zastav ima PJS šamo v dravski banovini.

Na rojstni dan Najvišjega pokrovitelja JS in zaščitnika jugoslovanskega Jadrana bodo legije mladine poplavile ljubljanske ceste ter pred očmi vse Jugoslavije objubile zvestobo našem morju, domovini in kralju.

Delo in napore Oblastnega odbora JS v Ljubljani je kronalo Najvišje priznanje s poklonitvijo prapora in kumovanjem, ki se bo ob razvrtju zastave izvršilo na praznik našega Pomladka dne 6. septembra dopolne na Kongresnem trgu. Ob tej priliki bodo blagoslovljene tudi vse zastave PJS iz drugih banovin. Šolska upraviteljstva in poverjenišva PJS se zato najlepše naprošajo, da s svojim JS že tolikrat dokazanim poštovanjem poskrbe tudi to pot, da bo manifestacija naše mladine čim najveličastnejša! Naj bo udeležba vseh PJS čim večja na kongresu, osobito pa ne sme ostati doma niti ena naša zastava PJS!

Splošne vesti

NAVODILA ZA UDELEŽENCE GLAVNE SKUPŠČINE.

1. Dovoljena je četrtinska voznina za člane združenja. Istočasno je bila vložena prošnja, da se dovoli povratek posebni skupini s 75% popustom iz Sarajeva preko Dubrovnika in Splita v dravsko banovino. Podrobnosti o tem bomo javili naknadno, če bo ta popust odobren. Člani dravske sekcije bodo potovali od Zidanega mosta do Sarajeva skupno. Da bo mogoče preskrbeti zadostno število železniških vozov, prosimo, da se vsakdo, ki se namerava udeležiti glavne skupščine, prijavi sekciji.

2. Poleg delegatov smeye prisostvovati glavni skupščini tudi člani združenja. Pri vstopu v dvorano bodo morali pokazati svojo uradniško legitimacijo in člansko izkaznico. Članska izkaznica bo poleg uradniške potrebna tudi za legitimiranje železniškemu osebju.

3. Uprave sreskih društev obveščamo, da neizogibno in pravočasno izroče pravilna pooblastila svojim predsednikom in delegatom. Pooblastila naj vsebujejo: Ime in priimek

b) Čas, prebit na narodno obrambnem delu, naj se šteje kot službena doba v napredovanje in pokojnino.

c) Čas čakanja na službo naj se smatra kot dopust in ne prekinitve službe.

Zgoraj sem navedel, da nadomestita člen 166. zakona o narodnih solah člena 58. toč. 2 in 116. uradniškega zakona. Praksa dosedanjih postavitvev v državno službo pa kaže, da se nam je računala v podlago za določitev položajne grupe le doba po čl. 54. zakona o državljanstvu. S tem smo v večini utrpeli škodo, ker smo postavljeni prenizko. Po čl. 58. toč. 2 bi se nam morala vračunati službena doba. Da se nam razlika in škoda popravi, imamo možnost pravne poti. C. D.

Koder ni mogoče poslati večjega zastopstva, naj pride vsaj zastavonoša s svojim častnim spremstvom! In pomladki, ki doslej morda svoje zastave še niso blagoslovili ziroma razviti, naj pridejo z zastavami v Ljubljano, da bodo tam skupno z vsemi prapori slovesno blagoslovljene in izročene. Doma se interna slavnost lahko kasneje ponovi.

Znaki in legitimacije naj se naroče po potrebi nujno, ker tik pred kongresom ne bo mogoče zadostiti vsem željam.

P. n. učiteljstvo se najljubše naproša, da takoj ob začetku šolskega leta uvežba M. Tomčevu himno »Mj jadranski smo stražarji, ki jo bodo združeni pomladki zapeli na Kongresnem trgu!

Oni bratski PJS, ki so se prijaviili za sodelovanje na veliki akademiji PJS 6. sept., bodo te dni pisмено obveščeni. Posebno okrožnico prejmejo vsi PJS, ki imajo zastave, vse šole pa dobe pred 1. septembrom točna pismena navodila za kongres.

Voznina je za mladino doslej četrtinska. Ako uspe več, sporočimo. Kdor od PJS svoje udeležbe še morda ni prijavil, naj to stori nujno radi porazdelitve pri prehrani in event. prenočišču. Prijave naj bodo ločene po spolu.

Z manifestujočo mladino se bo izkazal njen učitelj!

Čuvajmo Jugoslavijo!

Čuvajmo naše morje!

Sekcija PJS za dravsko banovino.

delegata, službeni kraj, društvo, ki ga zastopa, (srez, banovina), kdaj je bil izvoljen za delegata, kraj, datum, podpis predsednika, podpis tajnika ter društveni žig. Članom glavnega odbora JUU, članom upravnega in nadzornega odbora sekcije bo izdala pooblastilo sekcija.

4. V Sarajevu je organizirala sekcija posebni odbor za stanovanje in prehrano. Stanovanja bodo v hotelih, privatnih hišah, internatih in solah. Vsak član dravske sekcije, ki želi, da se mu preskrbi stanovanje, naj javi z dopisnico na naslov: JUU sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, Franciščanska ulica 6, nastopne podatke:

1. Kako stanovanje želi.

2. Za katere dni.

3. Svoj točen naslov.

Prijave pošljite takoj, ker moramo skupni seznam dostaviti stanovanjskemu odseku v Sarajevu. Nakaznice za stanovanje bodo prejeli udeleženci glavne skupščine od zastopnika dravske sekcije med vožnjo v Sarajevo.

5. Po skupščini bodo razni izleti. O pro-

stem času pa razgledovanje kulturnih, geografskih in zgodovinskih znamenitosti Sarajeva. Vse podrobnosti bodo razvidne iz poznejših objav.

6. Udeleženci glavne skupščine bodo odpotovali iz Ljubljane z brzovlakom 20. t. m. ob 20. uri. Prihod v Slav. Brod ob 2.49, odhod iz Slav. Broda ob 3.15, prihod v Sarajevo ob 12.06. Ponovno opozarjamo vse one, ki se nameravajo udeležiti glavne skupščine, da se prijavijo sekciji.

7. Četrtnska voznina dovoljena. Ker odloka še nimamo, bomo podrobnosti objavili v dnevnikih.

8. Polovična voznina na progi Ljubljana—Sarajevo (do Slav. Broda brzi, od Slav. Broda do Sarajeva osebni) stane 120 Din. Ker se nekateri udeleženci zanimajo za vožnjo na progi Sarajevo—Dubrovnik—Split in preko Zagreba v Ljubljano, ter za ceno vožnje iz Sarajeva preko Užice—Čučka in Lajkovaca v Beograd, navajamo sledeče:

Sarajevo—Dubrovnik polovična voznina III. razr. 48 Din, Dubrovnik—Split II. razred s 50% popustom 96 Din, Split—Ljubljana brzi s 50% popustom Din 113.75, Sarajevo—Užice—Beograd s 50% popustom III. razred Din 67.50 in Beograd—Ljubljana brzi Din 113.75.

9. Vse ostale informacije bodo dobili udeleženci od zastopnika sekcije med vožnjo in v Sarajevu ter pri vodstvu glavne skupščine.

— Intervencije za službe — privatna pisma. Učiteljstvo ponovno naprošam, da se ne obrača s privatnimi pismi na me, da posredujem za njihovo premostitev. Nimam seznama prosilcev za poedina mesta, da bi mogel presoditi kdo je upravičenejši za kako mesto. Načeloma je treba izvesti oddajo prostih mest le potom predloga banske uprave, zato je vsako obračanje na mene brezpredmetno. Za reparacije se zavzema sekcija in jo jaz v tem pogledu podpiram. Tudi družinske očete in matere ona podpira s svojim priporočilom. V protekcijonizmu se pa ne morejo spuščati ne sekcija in ne njeni funkcionarji — kar je pravilno. Oni, ki se obračajo za protekcijonizem na gg. poslance in drugam, skodujejo stanu in s tem sebi. V Beogradu, 12. avg. 1935. Ivan Dimnik, preds. JUU.

— Zahvala Trboveljskega Slavčka. Uprava pevskega zbora Trboveljskega slavčka se najgloblje zahvaljuje vsem tovarišem in tovarišicam, ki so pokazali vso naklonjenost pri aranžmanu koncertov v Rimskih toplicah, Laškem, Murski Soboti in Ljutomeru. Dolžne se čutimo izraziti zahvalo tudi gostiteljem otrok in spremstva v navedenih krajih.

— Stoletnica rojstva pesnika Simona Jenka na Podrečju pri Mavčičah. Odbor za prireditve slavnosti ob 100 letnici rojstva pesnika Simona Jenka sporoča javnosti, da je prometno ministrstvo dovolilo polovično voznino na vseh železniških kraljevine Jugoslavije. Proglas slovenski javnosti s sporedom se objavi v naših dnevnikih, kakor tudi tednikih. Slavnost se vrši v nedeljo dne 18. t. m., ob slabem vremenu pa prihodno nedeljo, dne 25. t. m.

— Maturante ljubljanskega moškega učiteljskega iz leta 1925. obveščamo, da se vrši sedanstek ob desetletnici našega službovanja med narodom v sredo dne 14. avgusta t. l. pri Stefanu Mencingerju (gostilna), na Smartinski cesti št. 10 v Ljubljani. Začetek ob 18. uri. Radi priprav prijavitelj takoj svojo udeležbo na naslov: Rupnik Vinko, strokovni učitelj, Ljubljana, gluhonemnica.

DVA POPRAVKA GLEDE SKUPŠČINE JUU SEKCIJE BEOGRAD.

Popravek nadzornega odbora JUU.

V članku »Skupščina učiteljstva sekcije mesta Beograda«, ki je bil objavljen v »Politiki« 6. julija 1935., je na 6. strani tudi 20

Iz lepih starih časov

Primerjavo so zelo koristne in zanimive. Ozmno se v čase naših stanovskih tovarišev pred tričetrt stoletjem. Tisti čas so pripravljali s Praprotnikom na čelu prvo številko današnjega našega stanovskega glasila Učiteljskega tovariša.

Ze pred 75 leti so naši kolegi poznali besedo Jugoslovani. Zanj so se postavili častno v bran, ko je napadel avstrijske južne pokrajine nemški učiteljski list Volksschule — urejal ga je Jože Vogler — in nas blatil, češ, da smo — barbari! (diese Länder gehören ja dem Berich der Barbaren!!!)

Ob prvi številki Učiteljskega tovariša je izgledalo, da niti ne bo dovoljen slovenskemu učiteljstvu. V tistih časih so bili nemški oblastniki ozkosrčni in tiranski. Saj je znana prigoda nekega takratnega učitelja, ki je čital časopise po svojem osebnem zanimanju. Njegova predstojnika šolski vodja in nadzornik sta svobodoljubnega učitelja posvarila, češ, da ne sme čitati... nekega časopisa. Učitelj pa se je proti svariilu pritožil na ministrstvo. Ko sta zvedela o tem nadučitelj in nadzornik sta mu izrekla zaradi tega še ukor, vendar je moralo ministrstvo o sproženi zadevi odločiti drugače: vsak učitelj lahko čita, kar mu je drago in ljubo.

Naša Mladinska Matica ima svoje korenine že v tistih početkih kakor Učit. tovariš. Nekj naši vneta mladinojubi so pričeli pošiljati mladinske prispevke kar Učit. tovarišu s prošnjo, da bi jih ta objavil v svojih kolumnah. Majhen obseg lista, — bil je mesečnik, — zlasti pa še zato, ker ni bil dostopen šolarjem in mladini, so vzpodbudili takratne učiteljske voditelje, da bodo izdajali mladinske liste v majhnih zvezkih. Akcije je sprožil urednik Andrej Praprotnik, ki je sprejemal tudi prve rokopise. Njegova pobuda je naletela na splošno pohvalo med šolniki. Saj se je oglasil

tovariš — podpisal se je po tedanjem običaju le po krajevnih odznakih: Rodoljub Podrati-tovski. Ta mož je že v tistih časih zasledoval tujejezično mladinsko književnost, zato je priporočal Praprotniku nekatere prav umestne nasvete. Prosil pa je, naj bodo knjige ilustrirane, češ: »naj imajo vsaj kake štiri podobščine, ki jih otroci prav radi imajo.«

Za vzgled, kako so bili zadovoljni s skromnimi literarnimi prispevki pa naj zabeležim, kako so učili mladež spoznavati samoglasnike. Josip Levičnik je sestavil verz, ki so odmevali širom naših učilnic in so se glasili:

I, i, i,
Vse stvarjenje naj glasi,
»Hvaljen bodi Jezus ti!«

E, e, e,
Vsi rodovi naj časte
Božje matere ime!

U, u, u,
Večna slava bodi mu,
Trojedinemu Bogu.

O, o, o,
Ako starše vbogamo,
Se Bogu prikupimo.

A, a, a,
Ljubi Bog nas rad ima,
Vsi v nebesih smo doma!

Nazornemu odnosno stvarnemu pouku so dejali tistikrat »kazavni poduk«. Pač zato, ker so skušali vsako stvar pokazati, da so si otroci na ta način tvorili in utrjevali pojme in predstave. Kakopak, da so tudi formulirali stavke, ki so jih potem v znanem šolskem tonu prepevali in memorirali.

O človeku so imeli naslednjo tvarino — »učbo« (kar je bilo treba znati na pamet):

Človek je iz duše in telesa. Kar se vidi je telo, to kar stori, da telo živi in kar iz njega govori je duša.

Verh telesa je glava, katere ima dve strani, sprednjo in zadnjo, sprednja se imenuje obraz. Roke se derže zgoraj, noge pa bolj spodaj pri životu. Persi imamo spred, katere so s štiri in dvajsetimi rebri ograjene. Herbet je zad in podpira glavo. Pljuča so v persih, imajo dve strani in sapo zajemajo. Lasje so na glavi z vihri po verhu. Oči so v košenjih luknjah. Lica so največji glavni del obraza. Usta velikokrat rabimo, kdaj? Možgani so v glavi in so polni čutnic in imamo v njih pamet. Nos duha lep duh in smrad. Nohte večkrat rabimo. Kdo bi brez nohtov v šivan-ko vdel? Kadar poleti solnce pripeka, je vroče. Po zimi čutimo mrz. Kadar veter vleče, ga čutimo.

Včasih človeka bole zobje, vrat, persi, trebuh, križ, roke, noge itd. Vse to moramo voljno terpeti.

Takole zgleda mična učna slika o človeku, ki je seveda bolj po vrhu pobrana. Da so vmes vpletali tudi pesmice, zlasti rimana navodila o zdravlju, tega niti ne omenjam. Učno sliko je zaključil še pridelek: »Kaj se s človekom godi?«

Mladina je memorirala naslednje:
»Človek se rodi, ga kerstijo, pestujejo, varujejo, mu jesti dajejo, ga zrejajo, uče, on zraste, dela, skerbi, presoja, prevdarja, služi, dosluži, je bolan, se ozdravi, je vesel, žalosten, se potolaži, je star, se za smert pripravlja in — umerje.

Telo zgine, duša pa gre tja, kamor si je zaslužila.«

Skromen se nam dozdeva danes tak pouk in marsikdo se bo pri čitanju teh preprostih stavkov pomilovalno nasmehnil pouku, ki ga je nudila naša šola tistih dob. Vendar, če gledamo z očmi tedanje dobe, pa moramo priznati, kako velik napredek je bil dosežen, ko se je pričela oglašati v naših učilnicah domača slovenska beseda. Ne tako sicer še v vseh učilnicah, zato pa so ljudje tembolj po strani gledali tiste šole, ki so mučile deco v

tujem, nemškem in naši mladini nerazumljivem jeziku.

Verno sliko iz takratnega nemškega razreda, ki ga je posečala le slovenska mladina, posnemam po beležkah nekega našega stanovskega tovariša. V svojih spominih piše o vtisih, ki jih je imel ob vstopu v nemški razred (bil je doma s Kranjskega). Niti on, niti njegovi sošolci niso znali niti besedice nemški. Učitelj, po rodu Ribničan, pa je kar pričel s takimle uvodom: »Zdaj niste več »gasen-pobje«, zdaj ste »studentje«. Po kranjsku se menijo »pavri«, vi se boste po »najmsku«, tu je po gosposku.«

»Prec dons bomo po »najmsku« molili. Le za menoj molite!« — je dejal učitelj in je navil svojo lajno. Deca pa je vlekla za njim, in se je naučila čez nekaj časa naslednji očenaš: »I - name - gode - fate - sunte - zajligen - gajste - samen!« Tako so došli očenaš zgolj po posluhu!

Kakor hitro je naučil podjetni ribniški šolnik svojo mladež nemške črke spoznavati, so morali v cerkvi iz nemških molitvenih knjižic čitati. Otroci je čital vso mašo, čeprav ni razumel niti trohice besed niti smisla samega.

Ta naš šolarček je dorasel, postal je učitelj pa je prišel čez leta spet domov. Tam je našel — pa pustimo kar njemu besedo:

»Najdem ponevedoma svoje stare molitvene bukvice. Sto in stokrat sem jih svoj čas pobožno premolil. Pogledam in se čudim. Ali se mi sanja? Pa saj je vendar černo na belem, do zobca takole natisnjeno na molitvi, ki sem jo molil skozi vsa šolska leta, pa nisem prav nič razumel. Zdaj pa vidim, da je napisano na molitvici: Gebet für schwangere Frauen!«

»Še enkrat preberem zdaj vso molitev, in pomislim, kolikokrat sem jo »molil« kakor deček med 7. in 11. letom svoje starosti in nasmejal sem se na vse glas, saj sem molil kot šolarček molitev, ki je bila le za — nosne žene.«

Jože Zupančič.